

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 37, Aralık 2016, s. 611-617

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
21.11.2016

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
22.12.2016

Yunus Emre BÜYÜKBASMACI

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu
emrebasmaci70@gmail.com

Ünsal TAZEGÜL

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu
unsaltazegul@hotmail.com

DÜZENLİ OLARAK SPOR YAPAN VE YAPMAYAN BİREYLERİN SOSYOTROPİK-OTONOMİK KİŞİLİK DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Öz

Yapılan bu çalışmanın amacı, spor yapan ve yapmayan bireylerin sosyotropi ve otonomik kişilik seviyelerinin karşılaştırılmasıdır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Epstein, Harrison ve Emery (1983) tarafından geliştirilen Sosyotropi-Otonomi ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, İstanbul Gelişim Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 58 düzenli olarak spor yapan ve 65 spor yapmayan öğrenciler oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde, SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Verilerin Homojen ve normal dağılıma sahip oldukları belirlendikten sonra, verilerin İstatistik analizinde parametrik test yöntemi kullanılmaya karar verilmiştir. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistik ve bağımsız örneklem t testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, Spor yapan öğrencilerin Sosyotropik ve Otonomik kişilik skorlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor Yapan, Spor Yapmayan, Sosyotropi, Otonomik.

THE COMPARISON OF THE SOCIOTROPHIC-AUTONOMIC PERSONALITY LEVEL BETWEEN THE INDIVIDUALS, WHO MAKE SPORT REGULARLY AND WHO DON'T.

Abstract

The aim of this study is to compare the sociotrophic-autonomic personality level between the individuals who regularly make sport and who don't. Sociotrophy Autonomy scale, which has been developed by Epstein, Harrison and Emery (1983), has been used as data collection tool. 58 volunteer student who regularly make sport and 65 volunteer student who don't make sport regularly, from Istanbul Gelisim University, School of Physical Education and Sports, form the sample of the study. SPSS 20 Packet Programme has been used for analysing the collected datas. "Kolmogorov-Smirnov" single sample test has been applied to learn whether the datas have a normal distribution or not. "Anova-Homogeneity of Variance" Test has been applied to detect the datas homogeneity and It has been found out that Datas have normal and homogeneous distribution. Descriptive Statistic and independent samples t-test have been applied for analysing the datas. At the end of the research, It has been detected that the sociotrophic-autonomik personality score of the students, who make sport regularly, is higher.

Keyword: Make sport, Non sports, Sociotrophic, Autonomic.

GİRİŞ

Beck'in bilişsel kuramına göre kişiliğin sosyotropi ve otonomi olmak üzere iki boyutu vardır. Bu kuramda sosyotropi (sosyal aidiyet), bireyin diğerleri ile pozitif etkileşim gösterebilme özelliği olarak tanımlanmaktadır. Yüksek sosyotropi özellikleri gösteren kişiler için, diğer insanlardan onay almak çok önemlidir. Bu bireylerin olumlu kendilik imgelerini sürdürebilmeleri, kendileri için önemli olan kişiler tarafından onaylanmalarına, sevimlerine, sayılmalarına, önemsenmelerine bağlıdır. Otonomi ise; bireyin bağımsızlığını, kişisel haklarını koruyabilme ve artırabilme özelliği olarak tanımlanmaktadır. Bu kişilik özelliği yüksek olan bireyler, kendi aktivitelerini yönlendirmekten, hedeflerine ulaşmaktan, çevrelerinde olup bitenleri kontrol etmekten ve başarılı olmaktan mutluluk duyarlar. (Kaya, N., Aştı, T., Acaroğlu, R., Kaya, H., ve Şendir, M. 2006:10)

Babadağ (2001) otonomiyi, insanın özgür düşünüp karar verme, kararını eyleme geçirme, özgür, bağımsız davranma gücü ve yetkisi olarak tanımlamakta, bir meslek üyesinin birey ve meslek mensubu olarak karar verme, kararlarını uygulamaya geçirmede özgürlüğe sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. (Adams, D. ve Miller, BK. 2001: 203-210). Öte yandan meslek ölçütleri, meslek üyesinin özellikleri açısından incelendiğinde; meslek üyesinin, mesleğini isteyerek yapması ve yaşamının herhangi bir döneminde mesleğini değiştirmemesi, otonomi, özdenetim, kişisel sorumluluk ve eleştirel düşünme v.b. özelliklere sahip olması gerekmektedir. (Kelleci, M.ve Gölbaşı, Z. 2004: 1-8).

Diğer taraftan Beck, depresyonda yatkinlıkla ilgili olabilecek iki kişilik boyutu bildirmiştir; sosyotropi ve otonomi(Kabakçı, 2001). Olumsuz yaşam olaylarında depresyon faktörünün risk taşıdığını ve özellikle sosyotropik kişiliğin buna daha yatkın olduğunu belirtmektedir. Farklı bir anlatımla, sosyotropik davranış sergileyen kişiler daha çok stres ve depresyon yaşarlar. Sosyotropi ve otonomi konusundaki çalışmalar bu durumu desteklemektedir. (Şahin ve ark. 1993; Savaşır

ve Şahin 1997) Yapılan bu çalışmanın amacı, spor yapan ve yapmayan bireylerin sosyotropi ve otonomik kişilik seviyelerinin karşılaştırılmasıdır.

YÖNTEM

ÖRNEKLEM

Çalışmanın örneklemini İstanbul Gelişim üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda öğrenim gören spor yapan ve yapmayan öğrenciler oluşturmaktadır.

VERİ TOPLAMA ARACI

Sosyotropi-Otonomi Ölçeği –SOSOTÖ :

SOSOTÖ Beck, Epstein, Harrison ve Emery (1983) tarafından geliştirilmiştir. İnsanlara bağımlı olma ve insanlardan özerk olma kişilik özelliklerini ölçmektedir (Beck ve ark. 1983). Altmış maddelik ölçekte beş dereceli likert tipi derecelendirme yaptırılmakta, 30’ar madde ile iki alt boyut olarak sosyotropi ve otonomi ölçülmektedir. Her alt boyutta 0 ile 150 arasında bir puan alınabilmekte, yükselen puanlarla ilgili boyutun kuvvetli olduğunu göstermektedir. Ölçek, iki farklı kişilik özelliğini ölçmeye yönelik oluşturulmuştur. Ölçeğin güvenilirliği oldukça yüksek bulunmuştur. (Sosyotropi için 89 ile .94 ranjında, Otonomi için .83 ile .95 ranjında) Ölçüt bağıntılı geçerliği ise değişik çalışmalarda Beck Depresyon Envanteri ile Sosyotropi Ölçeği arasındaki korelasyon, .01 ile .60 arasında, Otonomi alt ölçeği ile -.01 ve .28 arasında bulunduğu gözlenmiştir (aktaran: Şahin, Ulusoy ve Şahin, 1993). Yapı geçerliliğinde ise faktör analiz sonuçlarına göre, her iki boyut için üçer faktör bulunmuştur. Sosyotropi alt ölçeğinde; Onaylanma kaygısı, Ayrılık Kaygısı ve Başkalarını Memnun Etme faktörleri belirlenmiştir. Otonomi Alt Ölçeğinde; Kişisel Başarı, Özgürlük ve Yalnızlıktan Hoşlanma faktörleri bulunmuştur. Sosyotropi-Otonomi Ölçeği (SOSOTÖ) Şahin ve Ulusoy (1993) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, iki araştırmacı tarafından Türkçeye çevrildikten sonra, güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. Türkiye’de yapılan çalışmalarda ölçeğin iç tutarlılığı Sosyotropi için .70 - .83 arasında, otonomi için .81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliği üzerine yapılan çalışmalarda sosyotropi alt ölçeğinin hasta ve normal grupları ayırt ettiği ve depresyonla daha yakından ilişkili olduğu bulunmuştur. Otonomi alt ölçeğinin ise hasta ve normal grupları ayırt etmediği görülmüştür. Otonomi alt ölçeğinin ayrıca depresyondaki yatkınlığa karşı duyarlılığını artırmaya yönelik çalışmalara gerek olduğu belirtilmektedir

VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Elde edilen verilerin çözülmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal bir dağılıma sahip olup olmadığını öğrenmek için tek örneklem “Kolmogorov-Smirnov” testi kullanılmış ve verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra verilerin homojen olup olmadığını değerlendirmek için “Anova-Homogeneity of variance” testi uygulanmış ve verilerin homojen olduğu tespit edilmiştir. Bu ilk incelemeden sonra verilerin istatistiksel analizinde parametrik test yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistik ve bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Spor yapan ve yapmayan bireylerin sosyotropi tanımlayıcı istatistik bulguları

	N	Mean	Std. Deviation
Sporcu	58	78,7414	15,11542
Sedanter	65	76,7385	12,72335

Yapılan tanımlayıcı istatistik analizi sonucunda, örneklem gurubundaki spor yapan bireylerin sosyotropi skoru ($78,7414 \pm 15,11542$) olarak belirlenirken, spor yapmayan bireylerin sosyotropi skoru ($76,7385 \pm 12,72335$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Sosyotropi bağımsız örneklem t testi

F	t	P
2,337	,798	,427
	,790	

Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin Sosyotropik kişilik skorları arasında istatistiksel olarak anlamsız düzeyde bir farklılık belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 3. Spor yapan ve yapmayan bireylerin otonomi tanımlayıcı istatistik bulguları

	N	Mean	Std. Deviation
Sporcu	58	84,8103	13,47832
Sedanter	65	79,5692	12,72543

Yapılan tanımlayıcı istatistik analizi sonucunda, örneklem gurubundaki spor yapan bireylerin Otonomik-kişilik skoru ($84,8103 \pm 13,47832$) olarak belirlenirken, spor yapmayan bireylerin Otonomik-kişilik skoru ($79,5692 \pm 12,72543$) olarak belirlenmiştir.

Tablo 4. Otonomi bağımsız örneklem t testi

F	T	P
,931	2,217	,028
	2,210	

Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin Otonomik kişilik skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık belirlenmiştir ($p < 0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma kapsamındaki bireylerin sosyotropi kişilik skoru incelendiğinde spor yapan bireylerin sosyotropi kişilik skorunun spor yapmayan bireylerden daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu verilerden yola çıkarak spor yapan bireylerin insanlarla olan ilişkilerinde daha dik-

katli oldukları, ve insanlarla daima olumlu ilişkiler içinde olmak istedikleri söylenebilir. Çünkü literatür incelendiğinde Sosyotropik kişiliğin özelliklerinin şunlar olduğu görülmüştür: Sosyotropik kişiler, sosyal bağların zayıflaması, ilişkilerin sonlanması ve reddedilme gibi durumlara aşırı duyarlı kimselerdir. Sosyotropi, kişinin diğer insanlarla olumlu ilişkilerde olma ihtiyacını belirtmektedir. Yüksek sosyotropik insanlar için, diğer insanlardan onay almak çok önemlidir. Sosyotropik kişilerin, olumlu kendilik imgelerini sürdürebilmeleri, kendileri için önemli olan kişiler tarafından onaylanmalarına, sevimlerine, sayılmalarına, önemsenmelerine bağlıdır. Kurama göre sosyotropik kişiler, değer verdikleri kişiler tarafından onaylanmama ya da terk edilme anlamı verdikleri olaylarla karşılaştıklarında, depresyona girme olasılıkları yüksektir. Sosyotropik özelliği yüksek olan kişiler sevmeyi ve sevimyi isterler. Başkaları tarafından kullanılmaya yatkındırlar ve fazla inatçı değildirler. Ortak faaliyetlere girişmeyi ve başkalarına yardım etmeyi severler. Ayrıca insanlarla olan ilişkilerinin düzgün işlemesine önem verirler ve onlar tarafından kabul görmek isterler (Lynch, Robins ve Morse, 2003). Yapılan bağımsız örneklem t testi sonucunda, spor yapan ve yapmayan öğrencilerin Sosyotropik kişilik skorları arasında istatistiksel olarak anlamsız düzeyde bir farklılık belirlenmiştir ($p>05$).

Yapılan tanımlayıcı istatistik analizi sonucunda, örneklem grubundaki spor yapan bireylerin Otonomik-kişilik skorunun spor yapmayan bireylerin Otonomik-kişilik skorundan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu verilerden yola çıkarak spor yapan bireylerin özgürlüklerine ve bağımsızlıklarına daha düşkün oldukları özgürlükleri kısıtlandığında veya engellendiğinde duygusal olarak daha kolay etkilendikleri söylenebilir. Çünkü literatür incelendiğinde Otonomik kişiliğin özelliklerinin şunlar olduğu görülmüştür: Otonomik özellik gösteren bireyler başkaları tarafından kontrol edilmek istemeyen; bağımsızlığa ve başarıya büyük önem veren kişilerdir (Lynch, Robins ve Morse, 2003). Otonom bireyler ise daha çok amaçları engellendiğinde, başarısızlık söz konusu olduğunda ya da özgürlüklerinin ellerinden alındığını hissettiklerinde kolaylıkla depresyon tablosu içine girerler. Otonomi kişinin bağımsızlık ve belirlenen amaçlara ulaşma ihtiyacını vurgulamaktadır. Yüksek otonomiye sahip insanlar, kişisel başarı ve başarısızlıklara büyük önem verirler. Çevre üzerinde sağladıkları kontrolün kaybı ya da algılanan başarısızlık depresyona yol açabilir. Bu bireyler, çevrelerinde olup bitenleri kontrol etmeye ve başarılı olmaya yoğun gereksinim duyan kişiler olarak tanımlanmıştır. Otonomik kişiliği ağır basan bireyler nispeten soğuk ve çekingen tavırlıdırlar. Başkalarına karşı daha az sevecen ve samimidirler. Çatışmalara daha fazla eğilimlidirler. Bu tür kişiler, başarıya odaklanmış ve kendi kontrollerine sahip kişiler olarak başkalarına karşı savunmacı bir davranış sergilerler (Lynch, Robins ve Morse, 2003).

Spor yapan bireylerin daha fazla başarı odaklı ve özgürlüklerine düşkün olmasındaki önemli etkenlerden birisinin de spor olduğu düşünülmektedir. Spor, bireyin bedensel ve ruhsal sağlığını güvence altına alarak bireylerin kişiliğinin olumlu yönde gelişmesinde ve bireylerin sosyalleşme süreci içerisinde, insan yaşamında önemli bir role sahip olmaktadır (Öztürk, 1983., Fişek, 1982). Kane 1964, yapmış olduğu çalışmada, sporcuların sportif etkinlikte bulunmayanlara göre, daha güvenli ve duygusal olarak daha dengeli olduklarını saptamıştır. (akt. Kuru, 2003). Tazegül 2014 yılında yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerine 3 ay boyunca haftada 4 gün spor eğitimi yaptırmıştır. Çalışmasının sonunda öğrencilerin kişiliklerinde olumlu yönde bir gelişme olduğu, öğrencilerin öz güven ve sorumluluk duygularında bir artış olduğunu saptamıştır. Otonomik kişilik ayırt edilerek yapılan bağımsız örneklem t testi sonucuna, baktığımızda ise spor yapan ve yapmayan öğrencilerin Otonomik kişilik skorları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farklılık belirlenmiştir ($p<05$).

Sergici 2013 yılında yaptığı çalışmasında, 18-21 ve 22-25 yaş grubundaki öğrencilerin sosyotropi-otonomi kişilik özelliklerinin 30 yaş ve üstü gruptaki öğrencilerden daha yüksek olduğunu belirlemiştir.

Yazıcı'nın (2008) yaptığı araştırmada da sigara içen üniversite öğrencilerinin içmeyenlere oranla daha fazla otonomik kişilik özelliği gösterdiği bulunmuştur.

Malak ve Üstün (2011) yaptığı çalışmada ise hemşirelerin tükenmişlik alt boyutu duygusal tükenme puan ortalaması ile sosyotropi ve otonomi kişilik özellikleri arasında pozitif yönde çok zayıf düzeyde bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Sonuç olarak, çalışmanın sonunda spor yapan bireylerin Sosyotropik ve Otonomik kişilik özelliklerinin daha fazla gelişmiş olduğu ortaya çıkmıştır. yapılan literatür taraması sonunda, sporcuların Sosyotropik Otonomik kişilik üzerine yapılan bir çalışma ile karşılaşmamıştır. bu yönüyle yapılan bu çalışmanın, literatüre büyük katkı sağlayacağı ve bundan sonra yapılacak daha kapsamlı çalışmalara örnek teşkil edeceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adams, D. ve Miller, BK. (2001). Professionalism in nursing behaviors of nurse practitioners, *Journal of Professional Nursing*, 17 (4), 203-210.
- Fişek, K. (1980). Türkiye'de ve dünyada spor yönetimi. S.B.F. Basın Yayın Yüksek Okulu: Ankara.
- Kaya, N., Aştı, T., Acaroğlu, R., Kaya, H., ve Şendir, M. (2006). Hemşire öğrencilerin Sosyotropik-Otonomik kişilik özellikleri ve ilişkili faktörlerin incelenmesi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 10 (3).
- Kelleci, M.ve Gölbaşı, Z. (2004). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 8 (2), 1-8.
- Kuru, E. (2003). Farklı Statüdeki Beden Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri. *G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 23(1):175- 191.
- Malak ve Üstün (2011) Hemşirelerin Sosyotropi Otonomi Kişilik Özellikleri ve Tükenmişlik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi (2011) 1–16
- Öztürk, Ü. (1983). Orta dereceli okullarda beden eğitimi. 2. Baskı, Kayı yayıncılık: İstanbul.
- Savaşır, I., Şahin, N. (1997). ‘‘Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler’’, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, No:9, Ankara.
- Sergici, M.(2013). Sigara İçen Üniversite Öğrencilerinde Kontrol Odağı ile Sosyotropi-Otonomi Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi ,Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Ana Bilim Dalı Uygulamalı Psikoloji Yüksek Lisans Bölümü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi,İstanbul.
- Serinkan, C. ve Barutçu, E. (2006). Pamukkale Üniversitesi İİBF öğrencilerinin kariyer planları ve Sosyotropi-Otonomi kişilik özelliklerine ilişkin bir araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF. Dergisi*, C.VIII, 2.

- Şahin, N., Şahin, N. H. ve Heppner, P. P. (1993) "The psychometric properties of the Problem Solving Inventory". *Cognitive Therapy and Research*, 17, 379-396.
- Tazegül, Ü. (2014). Sporun Kişilik Üzerindeki Etkisinin Araştırılması, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25, 537-544.
- Yazıcı H., (2008) Personality, Depressive Symptoms and Smoking Status Among Turkish University Student *Social Behavior and Personality*; 2008; 36, 6; Docstocss. 799